

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף קט

(בעמ' הקודם)

משנה: הפוסק לתת סכום מסויים לחתנו עבור הנדוניה, ופשט את הרגל (= ראה רש"י), תשב הכלה עגונה עד שתלבין ראשה, כלומר שהחתן לא חייב לשאת אותה או לתת לה גט עד שאביה ישלם לו את מה שהתחייב.

ולדעת אדמון - הכלה יכולה לומר לחתן אילו אני התחייבתי לתת לך הרי שאשב עד שתלבין ראשי, אבל עכשיו שאבא שלי פסק מה אני יכולה לעשות, ולכן או שתישא אותי או שתתן לי גט, ואל תשאיר אותי עגונה.

גמרא: מתני' דלא כי האי תנא: משנתנו אינה כברייא האומרת שאדמון וחכמים נחלקו במקרה אחר - במקרה שהיא פסקה לתת נדוניה לחתן ולא אביה.

תנא במה דברים אמורים: הברייא עוסקת באשה גדולה, שאז החתן יכול לומר לה שתשב עגונה עד שהיא תשלם את ההתחייבות, אבל בקטנה כופים. **הגמרא מבררת מה הכוונה 'כופים':**

אי אפשר לומר שכופים את האב לשלם, שא"כ צריך לומר להפך - שבגדולה שהתנאי שלה תנאי כופים את האב לעמוד בתנאי ולשלם, ובקטנה שאין התנאי שלה תנאי לא כופים אותו. **אלא אמר רבא** הכוונה שבקטנה כופים את הבעל שיתן לה גט, לפי שתנאי של קטנה אינו כלום.

*

במשניות שבפרק שלנו אנו לומדים שני דינים שאמר חנן ואמר עליהם רבי יוחנן בן זכאי שהלכה כמותו, ושבעה דינים שאמר אדמון ובשלושה מתוכם אמר רבן גמליאל שהלכה כמותו.

ב' דברים שאמר חנן הלכה כיוצא בו: 'כיוצא בו' הוא הכינוי לרבי יוחנן בן זכאי שאמר שהלכה כמותו. וכן ביחס לאדמון 'כיוצא בו' הוא רבן גמליאל שאמר שהלכה כמותו. הגמרא מבררת את כוונת דברי רבי זירא:

(המשך בדף הבא ↓)

אלא הכי קאמר וכו' שבעה דברים שאמר אדמון אין הלכה כיוצא בו: כלומר אין הלכה כרבן גמליאל שפסק כמותו רק בשלושה מתוך שבעה, אלא הלכה כמו אדמון בכל השבעה.

הגמרא מקשה על כך: הרי חזקיה אמר שרק במקום שאמר רבן גמליאל הלכה כאדמון הלכה כמותו, ולא בכל דבריו של אדמון?

אלא הכי קאמר וכו' יש מהן שהלכה כמותו וכיוצא בו: כלומר שלושה מתוכם הלכה כאדמון ורבן גמליאל שפסק כמותו, אבל בשאר הדינים הלכה 'כיוצא בו' כלומר כרבן גמליאל שחולק עליו ולא כמותו - כאדמון.

משנה: העורר על השדה: ראובן שקנה שדה מלוי, ובא לשמעון וטוען לו: השדה שקנית מלוי היא שלי. אפילו שראובן עצמו חתום בתור עד על שטר המכירה של השדה הזו שמכר לוי לראובן – לדעת אדמון טענתו מתקבלת. מכיון שהוא יכול לטעון הסיבה שלא ערערתי בשעת המכירה של לוי, כי לוי הוא אדם חזק וקשה שאני לא יכול להתעסק איתו, והעדפתי שהשדה תימכר לך ואז אתבע אותך לדין ואוציא אותה ממך. אבל לדעת חכמים מכיון שהוא חתם כעד הוא הודה שהשדה אינה שלו ואיבד את זכותו לתובעה.

עשאה סימן: אבל במקרה ששמעון מכר ליהודה שדה הצמודה לשדה הזו (שיערער עליה ראובן), וכתב לו בשטר שהשדה בנ"ל צמודה לשדה שהוא מוכר לו וחתם על השטר ראובן כעד – לכולי לעמא הוא הפסיד זכותו לתבוע את השדה הצמודה, מכיון שכאן אין לו את הטענה הנ"ל (שהרי שמעון הוא איש נח) ובחתימתו הוא הודה שאינה שלו.

גמרא: אבל דיין לא איבד זכותו: דיין החתום על 'קיום השטר' (= שהעדים החתומים על השטר באו לפניו והעידו על חתימת ידיהם ובכך קיבל השטר 'קיום' שאינו מזויף) אין בחתימתו הודאה כלשהי לכולי עלמא, משום שהדיין לא אמור לקרוא את תוכן השטר אלא רק לוודאות את אמיתות החתימות שלו.

אמר אביי לא שנו לאחר, אבל לעצמו: כלומר אם שמעון מכר את השדה הצמודה לשדה (שראובן יערער עליה לאחר מכן) וכתב שהשדה הצמודה היא שלו וראובן שתק – אין בשתיקתו הודאה שהשדה הצמודה אינה שלו, מכיון שהוא טוען: אם היתי מוחה בו הייתי מפסיד גם את השדה הזו כי בודאי לא היה מוכר לי אותה.

וגם לא הייתי יכול 'למסור מודעה' - להודיע לעדים בסתר שהשדה הצמודה היא שלי, מכיון שאדם מספר לחבירו וחבירו לחברו ובסוף יוודע הדבר למוכר ולא ימכור לי את השדה.

חברך חברה אית ליה: לחבר שלך יש חבר, ולחבר של חבר שלך גם יש חבר, וכן הלאה והלאה עד שהדבר יגיע לאוזנו של המוכר.

ההוא דעשאה סימן לאחר: מעשה באדם שמכר שדה וכתב בשטר שהשדה הצמודה היא שלו, ובא העד שחתם בשטר ועירער על השדה הצמודה וטען שהיא שלו, ולאחר מכן הוא נפטר, אך קודם לפטירתו הוא מינה אפוטרופוס לנכסיו בעבור היתומים.

בא האפוטרופוס לאביו כנציג הנפטר בכדי להוציא את השדה. האפוטרופוס הביא עדים שהשדה היתה של הנפטר ונגזלה ממנו.

אמר לו אביו הלכה כחכמים שהנפטר הפסיד את זכותו לערער.

אמר לו האפוטרופוס: הרי אם אביהם של היתומים היה חי הוא יכל לטעון: בחתימתי הודיתי רק על שורה אחת של מחרישה הצמודה לשדה שלך שאותה מכרתי לך, אבל שאר השדה שייכת לי. ואכן אביו הורה שהוא נאמן. משום שהרי היו לו עדים שהשדה של הנפטר, וכל הסיבה ששמעון מחזיק בה היא רק בגלל ההודאה של הנפטר בחתימתו, ולכן ההסבר שהנפטר הודה רק בשורה אחת מתקבל. אבל אביו הורה לאפוטרופוס שיתן לו את השורה הצמודה לשדה שלו.

הוה עלה ריכבא דדקלי: אלא שעל השורה הזו היתה שורה של דקלים ולא רצה האפוטרופוס להפסיד אותם, ולכן הוא בא בטענה חדשה:

הנפטר יכל לטעון: נכון שהודתי בחתימה שהשדה שלו אבל לאחר מכן חזרתי וקניתי אותה ממנו. ושוב, מכיון שיש לו עדים שהיתה שלו, וכל הסיבה ששמעון מחזיק בה היא בגלל הודאתו, 'הפה שאסר (שהודה בחתימה) הוא הפה שהתיר (בטענה שקנה את השדה בחזרה)'.¹

האי מאן דמוקים אפוטרופא: מי שמעמיד אפוטרופוס, שיעמיד אחד כזה כמו הנ"ל שיודע להפך בזכות של היתומים ולמצוא טענות לטובתם.

משנה: מי שהייתה לו שדה המוקפת בשדות של אנשים אחרים, והדרך לשדה שלו הייתה עוברת דרך השדות של האנשים האחרים, ודרך זו הייתה שייכת לו, והלך

למדינת הים ואבדה אותה הדרך לפי שהחזיקו בה בעלי השדות שסביבו וכעת לא יודע היכן עברה אותה הדרך, לדעת אדמון - יכול לקחת לו דרך בעל כרחם של בעלי השדות שסביבו, אבל עליו לקחת את הדרך הקצרה ביותר, ולדעת חכמים - אינו יכול לקחת לו דרך, אלא יקנה מהם דרך אפילו אם תובעים ממנו מאה מנה עבור זה (= סכום גדול) או שיעוף באוויר לשדה שלו.

גמרא: לכאורה דעת אדמון מובנת, לפי שארבעת השדות שסביב שדהו שייכות לאדם אחד, ובכל מקרה הדרך לשדה שלו עברה בשדות של אותו אדם. אבל מה טעמם של חכמים?

תירוצ: מדובר שכל שדה מארבעת השדות שסביב שדהו שייכת לאדם אחר, וכל אחד מהם אומר לו הדרך שהייתה שלך לא עברה דרכי.

קושיא: א"כ מה טעמו של אדמון?

רבא מבאר: **בארבעה דאתו מכח ארבעה** כלומר אם ארבעת השדות שסביבו כת לארבעה אנשים שקנו אותם מארבעה אנשים שונים, וכן **בארבעה דאתו מכח חד** כלומר אם ארבעת השדות שסביבו שייכות לארבעה אנשים שקנו אותם מאדם אחד, לכולי עלמא אינו יכול להכריח אף אחד מהם לתת לו דרך בשדהו, לפי שכל אחד מהם יכול לומר לו הדרך שהייתה שלך לא עברה דרכי.

כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה: כל המחלוקת היא רק בין אדם אחד שקנה את ארבעת השדות מארבעה בני אדם שונים, לדעת אדמון - בעל השדה טוען לבעל ארבעת השדות בכל מקרה הייתה לי דרך באחת מהשדות שלך ועליך לתת לי אותה, ולדעת רבנן - יכול לומר לו בעל השדות אם תשתוק אתן לך את הדרך במחיר טוב, אבל אם לא, אני אחזיר את שטר המכירה לארבעת הבעלים הקודמים ואז לא תקבל את הדרך בכלל.

ההוא דאמר להו: היה אדם שאמר בשעת מיתתו שיתנו את הדקל לבתו, ולא פירש איזה דקל, הלכו בניו היתומים וחילקו ביניהם את נכסיו ולא הביאו את הדקל לאחותם. **סבר רב יוסף** לומר שזהו אותו המקרה של משנתנו - שכל אחד יכול לדחות את בעל השדה ולומר לו שהדרך שלך לא עברה אצלי, כך גם כאן כל אחד לדחות את אחותו לאח אחר.

אמר לו אביי: אין המקרים דומים, שם לגבי שדה בעל השדה המזרחית יכול לומר לו הדרך שלך הייתה בשדה הצפונית, ובעל השדה הצפונית יכול לומר לו שהיא הייתה במזרחית, וכך יכולים לדחות אותו כל בעלי השדות, אבל כאן הרי כל הנכסים היו שייכים לאב בשעת צוואתו, ועל כל בניו הוא הטיל את החיוב לתת את הדקל לאחותם, רק שלא אמר איזה דקל, ולכן עליהם לתת לה דקל, ואח"כ יחלקו את הנכסים ביניהם מחדש.

ההוא דאמר להו: היה אדם שאמר לפני מיתתו שיתנו את הדקל לבתו, ואח"כ נפטר והשאיר 2 חצאי דקלים שהיו לו בשותפות עם מישהו אחר, ועוד הרבה דקלים. היתומים הביאו לאחותם את אותם 2 חצאי דקלים (= לפי שיש בהם טורח יותר מדקל יחיד).

ישב רב אשי והיה קשה לו האם אנשים קוראים ל-2 חצאי דקלים 'דקל' ואז עליה לקבל אותם בעל כרחו, או שלא ויכולה לדרוש מהיתומים דקל יחיד.

אמר לו רב מרדכי שאנשים קוראים ל-2 חצאי דקלים 'דקל' ועליה לקבל אותם.